

Kỹ thuật trồng cây sầu riêng

I. Một số yêu cầu sinh thái

- Cây sầu riêng có thể sinh trưởng phát triển được trên nhiều loại đất, nhưng tốt nhất là đất thịt, thoát nước tốt, gần nguồn nước, đất không bị ảnh hưởng mặn (hàm lượng muối trong đất phải thấp hơn 0,02%), độ pH từ 4,5 - 6,5.

- Khi cây ra hoa cần có nhiệt độ không khí từ 20 – 22oC, ẩm độ từ 50 - 60%.

II. Những giống sầu riêng phổ biến hiện nay

Các giống sầu riêng đã được Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn công nhận và trồng phổ biến hiện nay như:

1. Giống sầu riêng Monthong:

Cây có đặc tính sinh trưởng khá tốt, dạng tán hình tháp, lá thuôn khá dài, mặt trên bóng láng, phẳng và có màu xanh hơi sậm, khả năng sinh trưởng mạnh.

Trồng cây ghép sẽ cho trái khá sớm sau 3 năm trồng, nếu được chăm sóc tốt. Thời gian từ khi nở hoa đến thu hoạch từ 3,5 - 4 tháng. Năng suất khá cao và khá ổn định (140kg/cây/năm đối với cây khoảng 9 năm tuổi).

Trái khá to (2,5 - 4,5kg/trái), thường có dạng hình trụ, vỏ trái màu vàng nâu khi chín, cơm trái màu vàng nhạt, xơ to trung bình, ráo, vị ngọt béo, thơm trung bình, hạt lép nhiều, tỉ lệ cơm cao (31,3%).

2. Giống sầu riêng Ri 6:

Cây có đặc tính sinh trưởng khá tốt, phân cành ngang đẹp, dạng tán hình tháp, lá hình xoan và có màu xanh đậm mặt trên.

Cây cho trái khá sớm sau 3 năm trồng, nếu được trồng bằng cây ghép và chăm sóc tốt. Thời gian từ khi nở hoa đến khi thu hoạch từ 3 - 3,5 tháng.

Trái có trọng lượng trung bình 2 - 2,5kg/trái, có hình elip, vỏ trái có màu vàng khi chín, cơm trái có màu vàng đậm, không xơ, ráo, vị béo ngọt, thơm nhiều, hạt lép nhiều và tỉ lệ cơm cao (33%).

3. Giống sầu riêng cơm vàng sữa hạt lép (sầu riêng Chín Hóa):

Cây có đặc tính sinh trưởng khá tốt, dạng tán hình tháp, lá thuôn dài, mặt trên bóng láng và có màu xanh đậm.

Cây cho trái khá sớm sau 4 năm trồng, nếu được trồng từ cây ghép và chăm sóc tốt. Thời gian từ khi nở hoa đến khi thu hoạch từ 3,5 - 4 tháng.

Trái khá to (2,6 - 3,1kg/trái), dạng hình cầu cân đối, vỏ trái màu vàng đồng đều khi chín, cơm trái màu vàng, không xơ, vị béo ngọt, mùi thơm, hạt lép nhiều và tỉ lệ cơm khá cao (28,8%), hơi nhão (nếu để muộn).

III. Kỹ thuật trồng và chăm sóc

1. Cây giống: Nên trồng bằng cây ghép (ghép mắt hoặc ghép cành), không nên trồng bằng hạt.

Tiêu chuẩn cây giống tốt:

- Góc ghép phải thẳng, đường kính góc ghép 1,0 - 1,5cm.
- Bộ rễ phát triển tốt.
- Thân thẳng và vững chắc, có từ 3 cành cấp 1 trở lên, các lá ngọn đã trưởng thành, xanh tốt và có hình dạng, kích thước đặc trưng của giống.
- Chiều cao cây từ 80cm trở lên (tính từ mặt giá thể bầu ươm đến đỉnh chồi).
- Cây phải đúng giống như tên gọi ghi trên nhãn hiệu. Cây phải đang sinh trưởng khỏe, không mang các loại dịch bệnh chính như bệnh thán thư, bệnh do phytophthora, rầy phấn...

2. Đất trồng:

Đất trồng sầu riêng phải đảm bảo chủ động trong việc tưới và tiêu nước để đảm bảo đủ nước tưới trong mùa khô và thoát nước tốt trong mùa mưa cũng như có thể tạo khô hạn để xử lý cây ra hoa nghịch vụ. Do đó vườn cần phải có bờ bao, cống bọng chắn, có hệ thống mương liếp thông nhau.

Nếu bố trí liếp đơn trồng một hàng thì nên làm liếp rộng 5 - 6m, mương rộng 2 - 3m; nếu bố trí liếp đôi trồng 2 hàng thì nên làm liếp rộng 7 - 8m, mương rộng 4 - 5m.

3. Thời vụ trồng:

Nếu chủ động nước tưới thì có thể trồng quanh năm, nhưng tốt nhất là trồng vào đầu mùa mưa. Không nên trồng lúc mưa dầm vì cây sẽ chậm phát triển hoặc chết do nghẹt rễ.

4. Khoảng cách trồng:

Nên trồng thưa, cây cách cây từ 8 - 10m.

5. Cách trồng:

Cây phải trồng trên mô cao, độ cao và bề rộng mặt mô tùy điều kiện đất trồng. Đào hố trên mô đã đắp, hố có đường kính khoảng 0,6m và sâu khoảng 0,6m. Sau đó cho vào hố đã đào hỗn hợp 1 phần phân gà hoai mục với khoảng 3 phần đất màu mỡ cộng khoảng 100g phân super lân.

Đào lỗ vừa bầu cây con, nhẹ nhàng loại bỏ vật liệu làm bầu, đặt cây vào lỗ vừa đào, lấp đất ngang mặt bầu cây con, ém đất xung quanh gốc, tưới đẫm nước, cắm cọc giữ cây không để gió lay làm ảnh hưởng đến rễ. Dùng rơm rạ hay cỏ khô tủ lên mô để giữ ẩm (không tủ sát gốc cây).

Cần che mát cây con thời gian đầu (chú ý: không che quá 50% ánh sáng mặt trời).

Mô đất cần bồi rộng theo tán cây hàng năm.

6. Chăm sóc:

6.1 Giai đoạn sau khi trồng đến khi bắt đầu cho trái:

- Tưới nước: Cây con cần được tưới nước đầy đủ để giảm tỉ lệ cây chết, giúp cây khỏe, nhanh cho trái. Trong mùa mưa cần chú ý thoát nước tốt.
- Làm cỏ - tủ gốc: Nên để cỏ trên mô nhưng cần làm cỏ xung quanh gốc sầu riêng để gốc được khô ráo, vì ẩm độ cao sẽ thích hợp cho nấm Phytophthora

palmivora phát triển và gây hại. Trong mùa khô cần dùng cỏ khô hoặc rơm rạ phủ đất giữ ẩm xung quanh gốc cây, nên phủ cách gốc 10 - 50cm tùy độ lớn của cây.

- Tỉa cành, tạo tán: Trong năm thứ hai, thứ ba khi cây chưa cho trái cần tỉa bỏ những cành bị che khuất, cành yếu, cành bị sâu bệnh, cành mọc quá gần mặt đất. Chỉ để 1 ngọn với các cành ngang khỏe mạnh phân bố đều trên thân chính. Cần quét sơn cho các vết cắt có đường kính lớn hơn 1cm. Lưu ý: Tỉa cành xong mới tiến hành bón phân.

- Bón phân: Giai đoạn cây con và những năm đầu cho trái: hàng năm mỗi gốc bón 5 - 10kg phân gà đã ủ hoai mục (hoặc các dạng phân hữu cơ khác) kết hợp phân vô cơ có chứa nhiều đạm và lân như 18-11-5 hoặc 15-15-6. Liều lượng phân vô cơ tăng dần theo độ lớn của cây, năm đầu tiên khoảng 0,3kg/gốc/năm, chia nhiều lần bón. Nên sử dụng phân NPK có bổ sung thêm chất Ma-nhê (Mg). Chú ý: Không sử dụng các loại phân có chứa chất Clor (Cl).

6.2 Giai đoạn cây cho trái ổn định:

* Từ sau thu hoạch đến xử lý ra hoa:

a. Tỉa cành và kích thích ra đọt:

Tiến hành ngay sau khi thu hoạch nhằm kích thích cho cây sàu riêng ra đọt tập trung sẽ hạn chế được sự ra hoa làm nhiều đọt trong năm. Cây cần ra ít nhất 2 lần đọt trước khi tiến hành xử lý ra hoa.

- Tỉa cành: Tỉa bỏ chồi vượt, cành bị sâu bệnh và những cành đan chéo lẫn nhau.

- Kích thích ra đọt:

+ Bón phân: Bón phân hữu cơ đã ủ hoai mục kết hợp với phân bón có hàm lượng đạm cao như 18-11-5 (liều lượng 1 - 2kg/cây có đường kính tán 5 - 6m đang phát triển bình thường), 30-20-5... (không bón phân có chứa chất Clor). Có thể phun thêm phân bón lá 33-11-11 hoặc 20-20-0, 16-16-8 cùng với GA3 (gibberellin) ở nồng độ 5 - 10ppm để kích thích tạo chồi mới khỏe.

+ Tưới nước: Tưới đủ ẩm, tưới 1 - 2ngày/lần vào mùa khô để kích thích cho cây ra đọt tốt.

Khi coi đọt thứ nhất đã thành thực, bón phân (loại phân như lần bón trước) và tưới nước để kích thích cây ra coi đọt thứ hai.

b. Xử lý ra hoa (áp dụng khi xử lý ra hoa nghịch vụ):

- Khi lá coi đọt cuối chuyển sang lợt, tiến hành bón phân có hàm lượng lân cao như 10-50-17 (liều lượng 1 - 2kg/cây có đường kính tán 5 - 6m đang phát triển bình thường) hoặc sử dụng phân lân super và phân kali để bón (không bón phân có chứa chất Clor) để giúp quá trình ra hoa dễ dàng. Tưới nước đủ ẩm để coi đọt phát triển tốt.

- Khi lá coi đọt cuối đã phát triển thành thực (chuyển xanh), tiến hành tạo khô hạn cho cây bằng các biện pháp như:

+ Quét dọn tất cả vật liệu tủ gốc, xẻ rãnh liếp, không tưới nước, tháo cạn nước trong mương vườn để giúp đất vùng rễ cây khô nhanh

+ Phủ vải nhựa: Khi đất bên dưới tán cây khô ráo ta tiến hành phủ vải nhựa nhằm đảm bảo nước không đến vùng rễ cây.

- Có thể kết hợp phun paclobutrazol. Chú ý: Chỉ áp dụng đối với cây phát triển xanh tốt và sử dụng theo khuyến cáo ghi trên bao bì.

- Để giúp cho việc ra hoa tốt hơn có thể phun thêm các loại phân bón lá có hàm lượng lân và kali cao như MKP (0-52-34). Lặt bỏ các chồi non nhú trong cành.

Nếu thời tiết thích hợp cây sẽ ra hoa sau 20 - 30 ngày. Thời gian từ khi bắt đầu xử lý đến khi ra hoa phụ thuộc vào từng giống, lượng mưa và ẩm độ đất.

Lưu ý: Cây sầu riêng ra hoa và phát triển hoa tốt khi:

+ Cây thật khỏe mạnh và cân đối dinh dưỡng.

+ Cây trải qua một thời kỳ khô hay mát. Do đó để cây sầu riêng ra hoa tốt cần có thời gian khô hạn liên tục từ 7 - 14 ngày. Nhiệt độ không khí từ 20 - 22oC, ẩm độ 50 - 60%. Việc tạo khô hạn phải thật tốt thì cây sầu riêng mới có thể ra hoa.

* Từ khi cây ra hoa đến lúc hoa nở:

- Khi thấy mầm hoa xuất hiện tiến hành giở vải nhựa đậy mặt liếp, bón phân và tưới nước cho mầm hoa phát triển (cho nước vô mương từ từ và giữ nước cách mặt liếp 60 - 80cm). Có thể bón thêm phân NPK như 15-15-15 để thúc mầm hoa.

- Tỉa hoa: Cây sầu riêng thường ra rất nhiều hoa và ra nhiều đợt, do đó cần tỉa thưa hoa. Tùy thuộc vào ý định về thời điểm thu hoạch trái mà nhà vườn chọn để lại hoa ra ở đợt nào. Không nên giữ lại tất cả các hoa. Bởi vì hiện tượng cạnh tranh dinh dưỡng có thể làm rụng hoa, làm hoa phát triển không bình thường ảnh hưởng đến việc thụ phấn và đậu trái.

- Hoa nở sau 45 - 60 ngày.

- Chú ý: Giai đoạn cây ra hoa cần tưới nước cách ngày để giúp hoa phát triển tốt, hạt phấn khỏe mạnh. Nhưng cần giảm khoảng 2/3 lượng nước ở mỗi lần tưới vào thời điểm 1 tuần trước khi hoa nở để giúp hạt phấn khỏe có khả năng thụ phấn, đậu trái tốt (Chú ý: giảm lượng nước tưới nhưng không để héo cây, héo hoa).

* Từ khi hoa nở đến thu hoạch trái:

- Thụ phấn nhân tạo: Khi hoa nở, nên giúp cây thụ phấn thêm bằng tay vào khoảng 20 giờ để việc thụ phấn được tốt nhằm tạo trái sầu riêng đầy đặn, không bị lép do thụ phấn không hoàn toàn.

- Bón phân:

+ Khi trái to bằng trái chôm chôm bón phân có hàm lượng kali cao như 12-12-17, 12-11-18 (không bón phân có chứa chất Clor). Nên chia ra nhiều lần bón để tránh kích thích cây ra đợt, khoảng 2 tuần bón một lần, lần bón cuối cùng không nên trễ hơn 1 tháng trước thu hoạch. Bổ sung thêm phân kali ở lần bón cuối cùng để tăng chất lượng trái.

+ Có thể phun phân bón lá có nhiều kali ở tuần thứ 5 - 9 sau khi đậu trái (1tuần/lần) để góp phần nâng cao năng suất, phẩm chất trái.

Chú ý: Bón thừa phân, đặc biệt là phân đạm sẽ có tác dụng kích thích sinh trưởng làm cho cây sầu riêng ra đọt non. Tuy nhiên, nếu không bón phân hoặc bón không đủ cho cây trong giai đoạn này trái sẽ phát triển kém do không được cung cấp đầy đủ chất dinh dưỡng. Cây ra đọt non ở thời điểm khi hoa nở sẽ giảm tỉ lệ đậu trái và từ ngày thứ 20 - 55 sau khi hoa nở nếu cây ra đọt non sẽ làm rụng trái và tăng tỉ lệ trái méo mó.

- Quản lý nước:

+ Sau khi đậu trái tăng dần lượng nước đến mức bình thường trở lại để giúp trái phát triển khỏe, chất lượng cao. Giai đoạn này nếu trời khô tưới 3 - 4 ngày/lần. Tưới quá đẫm hay mưa nhiều dễ làm cho cây sầu riêng ra đọt non sẽ làm rụng trái non hay làm cho trái bị sượng nhưng nếu thiếu nước trái sẽ phát triển chậm. Do đó cần tưới đủ ẩm và đều đặn. Giữ mực nước trong mương vườn thường xuyên ở độ sâu khoảng 80cm từ mặt liếp. Tránh thay đổi đột ngột ẩm độ đất để hạn chế hiện tượng rụng trái.

+ Trước khi thu hoạch khoảng 15 - 20 ngày: Cắt nước để trái mau chín vì giai đoạn này trái sầu riêng không còn tăng trưởng nữa. Thời điểm cắt nước có thể muộn hơn trong mùa khô. Trong mùa mưa có thể kết hợp với đập gốc bằng nylon để tránh cho trái bị nhão cơm hoặc ngưng thu hoạch 2 ngày sau khi có mưa lớn.

- Tia trái:

+ Thực hiện 2 hay 3 lần ở giai đoạn 4 - 10 tuần sau khi đậu trái nhằm để lại những trái ở những vị trí thích hợp.

+ Không để trái ở trên ngọn cây (trừ những trái ở sát thân chính), trái mọc trên thân chính, trái ở những cành nhỏ.

+ Chừa lại 1 - 2 trái/chùm.

+ Số trái/cây tùy tuổi cây, tình trạng cây, giống sầu riêng.

- Thu hoạch: Nên thu trái từ trên cây và không để trái rụng xuống đất, cần chú ý không cho sự va chạm làm trầy xước trái, giữ trái nơi thoáng mát... để giảm sự thiệt hại ở giai đoạn sau thu hoạch.

* Chú ý:

+ Lượng phân bón/cây ở mỗi lần bón nên điều chỉnh tăng giảm theo tình trạng cây, đất đai, thời tiết, loại phân sử dụng...

+ Vị trí bón: Bón xung quanh gốc theo hình chiếu của tán cây.

+ Nên sử dụng các phân NPK có bổ sung Can xi (Ca), Ma nhê (Mg).

IV. Sâu bệnh hại chính

1. Sâu đục trái (*Conogethes punctiferalis* [Guenée]):

Trưởng thành hoạt động về đêm, ban ngày chúng ẩn nấp ở nơi tối hoặc mặt dưới lá cây. Cả thành trùng đục và cái đều ăn mật hoa. Trưởng thành cái đẻ trứng trên vỏ trái non, sâu non nở ra thường ăn ở phần vỏ rồi đục vào trong trái, sau đó hóa nhộng ngay trên đường đục hoặc ra ngoài và hóa nhộng trên vỏ trái.

Sâu gây hại từ khi trái còn non đến trưởng thành, đặc biệt gây hại nặng trên các chùm trái hơn là các trái đơn độc, trái non bị hại sẽ biến dạng và rụng, trái lớn

bị hại sẽ làm ảnh hưởng đến giá trị thương phẩm và còn tạo điều kiện các loại nấm bệnh tấn công theo vết đục làm thối trái.

Cách quản lý:

- Bao trái.
- Cắt tia trái xấu phát triển kém, trái bị nhiễm trong chùm trái.
- Dùng cây nhỏ tách các trái đóng cặp để hạn chế thiệt hại.
- Tạo điều kiện cho thiên địch phát triển để hạn chế sâu hại, có một số loài ong có thể ký sinh trứng, ấu trùng và nhộng, ngoài ra còn có các loài ăn thịt như bọ xít, kiến và nhện.
- Phun thuốc bảo vệ thực vật. Cần chú ý thời gian cách ly của mỗi loại thuốc để đảm bảo an toàn cho người sử dụng.

2. Rầy phấn (*Allocaridara malayensis* Crawford):

Đây là đối tượng gây hại rất quan trọng trên cây sầu riêng. Trưởng thành và ấu trùng thường sống ở mặt dưới lá và chích hút các lá non, lá bị hại thường có những chấm vàng, khi bị hại nặng lá thường khô, cong lại và rụng hàng loạt làm ảnh hưởng đến sự phát triển, ra hoa, đậu quả của cây.

Ngoài ra, rầy còn tiết ra mật ngọt tạo điều kiện để nấm bồ hóng phát triển. Rầy phát triển nhiều trong các tháng nắng.

Cách quản lý:

- Điều khiển cây ra đọt non đồng loạt để dễ trừ rầy.
- Sử dụng bẫy màu vàng để bắt trưởng thành.
- Phun nước khi lá vừa mở để làm giảm mật độ rầy.
- Trong tự nhiên có nhiều loài ong ký sinh họ Encyrtidae, bọ rùa, Green lacewing và nhện gây hại cho rầy, do đó cần tạo điều kiện cho chúng phát triển nhằm giảm mật độ rầy.
- Khi mật độ rầy cao có thể dùng các loại thuốc bảo vệ thực vật như Confidor, Actara, Applaud... phun theo liều lượng khuyến cáo.

3. Nhện đỏ (*Eutetranychus* sp.):

Thành trùng có hình oval dẹp màu đỏ đến đỏ nâu dài 0,3 - 0,4mm, con đực nhỏ hơn con cái chiều dài trung bình 0,26mm phần bụng thon dần về phía cuối bụng. Thành trùng sống khoảng 6 - 7 ngày. Nhện đẻ từng trứng rải rác trên mặt lá, trứng nhện hình tròn màu đỏ. Nhện đỏ phát triển mạnh trong điều kiện nóng ẩm ở vùng nhiệt đới, khả năng sinh sản khá cao, vòng đời rất ngắn, gây hại bằng cách ăn biểu bì mặt lá tạo thành những chấm trắng li ti và tiết độc tố. Khi bị nhiễm nặng lá chuyển màu vàng và rụng ảnh hưởng đến khả năng ra hoa và đậu trái của cây.

Cách quản lý:

- Trong điều kiện tự nhiên nhện hại bị nhiều loại thiên địch tấn công như nhện nhỏ ăn mồi... cần tạo điều kiện cho thiên địch phát triển cũng hạn chế được tác hại của nhện.

- Phun nước lên tán lá tạo ẩm độ cao trong vườn trong mùa nắng có thể làm giảm mật độ của nhện đồng thời cũng tạo điều kiện cho thiên địch phát triển.

- Khi mật độ nhện cao mới dùng các loại thuốc bảo vệ thực vật như Comite 75EC, Kumulus, Sulox 80WP, Dầu DC-Tron plus... để phun theo liều lượng khuyến cáo.

4. Rệp sáp (Planococcus sp.):

Loài này gây hại khá phổ biến trên sầu riêng, chúng tấn công trên trái từ khi trái còn non, rệp sáp trong quá trình gây hại còn tiết ra mật đường tạo điều kiện thuận lợi cho nấm bồ hóng phát triển làm giảm giá trị thương phẩm của trái.

Cách quản lý:

- Phun nước vào trái có thể rửa trôi rệp sáp trên trái, tía bỏ những trái non bị nhiễm nặng, tránh trồng xen với những cây bị nhiễm rệp sáp như măng cầu.

- Chỉ nên phun thuốc bảo vệ thực vật khi mật độ rệp cao.